

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ-CULTURALĂ

ORGAN OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI

APARE DUMINECA
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
ARAD, STR. EMINESCU 18

DIRECTOR:
Icon. Staur. Dr. GH. CIUHANDU

ABONAMENT...
Pentru 1 an . . . lei 300
Pentru 6 luni . . . lei 150

Primejdia Sectelor

În chestia sectelor ni-am mai spus cuvântul, în aceste coloane ¹⁾, înfățișând problema sectară mai mult sub aspectul național, decât religios. Bine înțeles, ca rană mai primejdioasă pe corpul mai fragil al Statului, decât pentru Biserică. Prin urmare ajungeam la concluzia: *Biserica să-și facă datoria de propovăduire și de a-și păzi integritatea sufletească a turmei cuvântătoare*; iar *Statul să-și facă datoria de proprie apărare, a sa și a societății pe care trebuie s'o ocrotească și în fața disoluției sectare.*

Astăzi, dacă revenim la „problemă”, o facem cu scârba omului îngrijorat în fața anarhiei sectare, care este lăsată și acum, destul de la largul ei. Mai mult chiar, Statul, în prea largul său „liberalism” — o adevărată boală românească — îngădui, nu prea de mult, s'avem prilejul unor congrese sectare la Sibiu, București ș. a., în numele unei rău înțelese libertăți politice. Prin acest fel de a vedea și de a admite lucrurile, *agentul sectar de peste frontieră*, — care-și face, prin sectarism, *socotelile sale — este pus pe aceeași treaptă cu autoritatea de Stat român.*

Mai mult chiar: Sectarului i se lasă voie largă și căi încă deschise, ca el să *destrame viața românească, aceea pe care Statul ar trebui s'o apere mai efectiv* de cum o face, punând — spus românește — mâna'n ceafa agenților de peste frontieră și a uneltelor lor de aici, cari, cu toții — dacă au poftă de „misionarism” — ar trebui dați peste frontieră și îndrumați spre meleagurile păgânilor.

Jugoslavia, cum am mai spus-o, a știut să-și fixeze o „atitudine” bărbătească față de sectari, nu ca față de niște rătăciți sub raport religios, ci ca față de *cetățenii săi*, aplicându-le represalii cuvenite. Iar când au venit împo-

trivirea și protestul emisarilor de peste frontieră al sectarismului, Jugoslavia a putut răspunde cu fruntea ridicată: *Nu m'am atins de coreligionarul tău, ci de cetățeanul meu, pe care am dreptul să-l reglementez*, cum aflu eu de bine, dacă se abate dela datorile către mine.

Așa ne lămurea un interlocutor, preot din Jugoslavia, despre soluționarea „problemei” sectare acolo și adăoga, satisfăcut, că în Jugoslavia nu există o „problemă” și o „primejdie” sectară.

Așa — la alții! Iar la noi?

Sectele, au fost lăsate la largul lor: să poată face până și cea mai anarhică propagandă, prin niște analfabeți, neînțelegători și stricați la suflet, al căror unic scop este răsvrătirea, și de a face proseliți, în rândurile poporului nostru măcinat de lipsuri și cotropit, pe alocurea, de neștiință. Ba, în părțile noastre — unde baptismul fusese sprijinit și cultivat chiar de factori politici de sub imperiul ungar — ne gândim la „politica” deputatului Almai Olivér din județul Aradului, sprijinită și de guvernele ungurești — nu odată, i-am văzut pe acești nenorociți și elemente distructive din satele noastre, adunându-se pe lângă unul sau altul, sau chiar pe lângă toate partidele politice, oferindu-și „voturile”, în schimbul unor ocrotiri... Și și-au și ajuns scopul, colo mai jos, pela Nădlac și Șeitln, deci la frontiera ungară, că au fost acoperiți — în fața demersurilor legale ale Episcopiei noastre — până și „nazarenii”, sectari din celce nu aveau, după înseși Deciziunile ministeriale, drept la întruniri.

Acum, mai nou, un mare cotidian din capitală ne aduce vești sinistre despre îndrăznelile sectare. După „Congresele” sectare menționate, cari au fost ținute, desigur, cu autorizații în regulă — dacă, peste tot, putem ad-

1) Biserica și Școala, No 17.

mite asemenea proceduri să devină „regulă” la noi! — așa ni se spune, că în județul Clujului au fost surprinse mișcări și întruniri de membri aparținători la diferite secte, cari își caută acum formula unei organizații politice unitare. Ceeace vrea să însemne un front comun, politic, al tuturor sectelor; și bun și îngăduitor e Dumnezeu — care ceartă pe om, uneori, prin propriile lui întrelăsări! — și mare lucru, dacă nu cumva slăbiciunea românească, vr’odată va vedea realizat și frontul sectar, politic, unitar! Înțelegem: constituit și în forme, căci *în ideile ei e constituit*, ori și cât încercările din județul Clujului au sfârșit, pentru moment, cu o părulală a sectarilor întreolaltă, pe tema: cine să fie președintele frontului comun, politic, al sectelor.

Deocamdată încreștăm cazul, la răboj.

Și, noi, așteptăm să vedem: care din partidele noastre politice, vor trafica și astă dată, cu sectarii, din prilejul proximalor alegeri.

Dorim s’avem informații de pe teren!

Dar, oricât nu am vrea să lungim vorba, ținem să adăugăm încă o împrejurare: *propaganda și colportajul lor*, cu publicații de tipar, făcute sub ocrotirea unor dispoziții, cari trebuiesc anulate. Iată, de ce este vorba:

În Eparhia Aradului a fost semnalată circulația unor anumite broșuri sectare¹⁾, subversive nu numai din punct de vedere religios-bisericesc, ci și din cel politic-național și de Stat, purtate de colportori speciali. Propaganda aceasta e organizată pe bază *comercială*, cu aprobarea Tribunalului Ilfov, Secția comercială, prin sentința No. 1145 din 22 Mai 1933, care li-a acordat personalitate juridică, sub numirea de: „Societate de Biblie și tratate,

Martorii lui Iehova”!

Cât de colo se evidențiază, deci, influința iudaică și comunistă!

Mai mult de cât atâta: *Ministerul de Externe român*, Direcția Presei, cu No. său 4831 din 19 August 1933, a dat *autorizație de a se introduce și răspândi, în țară la noi, aceste stricate și stricătoare exhibiții tipografice ale lui I. F. Rutherford*.

Și-atunci, cu drept cuvânt, ne întrebăm: Înaltele noastre autorități *cui slujesc* prin asemenea autorizații ale lor? și *cui trebuie să slujească*: apărării vieții acestui Neam și intereselor Statului român, ori intereselor Sectarismului: ambițiilor ca și pungilor D-lui Rutherford?

Alternativa o fixăm în deplina conștiință a unei primejdii și a unei datorii, căreia va trebui să-i privească în față — cu cutremurare de cuget și cu îngrijorare de viitor — toate autoritățile românești, politice și de Stat, ca și cele bisericesti, și să cază de acord asupra unor măsuri urgente, ce se impun: *anularea sentinței în chestiune a Tribunalului Ilfov și revocarea dispoziției menționate a Ministerului de Externe*. Altfel, ce mai plătesc măsurile, la cari s’a recurs prin deciziunea ministerială mai nouă în chestia sectelor?!

Noi, din eparhia Aradului, semnalăm răul care nu se restrânge numai la cuprinsul acestei eparhii, ci s’a întins pe țara întreagă.

De aceea, apelul nostru se adresează în primul loc, celorlalte organe publicistice bisericesti, din alte eparhii, să se seszeze și ele, în slujba cauzei, dând sprijinul lor factorilor din afară de Biserică, pe cari trebuie să-i informăm despre primejdie și să le cerem, *solidar, măsuri de apărare și de propriu prestigiu*.

„Specificul românesc unit”(?)

— VIII. Rătăciți pe drumuri străine —

După pătimașele hule ale lui A. Bunea la adresa Ortodoxiei, în special și a celei românești, și după pateticele perorații ale aceluiași despre biserică unietă — care a dat Românilor, dragă Doamne, arhierii după „inima lui Christos²⁾” (de cari, firește, noi Românil, înainte de unație și fără de ea, n’am fi avut!) arhierii „neînfricați”, cari „apără drepturile națiunii și ale bisericii” chiar și față de cel de o credință cu ei³⁾, — în zilele noastre întâlnim

întrebuințată curent această dublă pervertire a adevărului istoric.

Așa de ex. cetim și în buletinul Asociației generale a românilor uniți, următoarea exagerare istorică: „Arhierii... Bisericii Noastre (cu N. mare!) au avut și au o mare misiune religioasă și națională³⁾”. Toți și-au împlinit-o cu multă sânguință, cu mult suflet, *unii ajungând chiar martiri ai românismului sau ai cul-*

¹⁾ Iată unele: Războiul sau Pace? — Profetie. — Viață. — Impăcare. — Creațiune. — Eliberare. — Harfa lui Dumnezeu.

²⁾ A. Bunea: Autonomia, (pag. 518—22).

³⁾ A. Bunea I. c.

³⁾ Da am văzut o, culminând în trecut în prigoana catolicizantă, susținută de episcopii uniești cu ajutorul puterii de Stat, a Habsburgilor și a Ungurilor; — iar acum mai nou mereu ne deslușește „Unirea”, foaia blăjeană, că se urmărește de către biserică unietă *catolicizarea tuturor Românilor!*

turii românești⁴⁾. „Martirii”, la plural!

Dar, dacă acestea li sunt atitudinile din trecut și cele actuale, avem tot dreptul să răspundem și acestei provocări, dovedind că ceea ce încapă în parenesele și apologiile, pe care unieții și-le fac tendențios propriilor episcopi de odinioară, nu încapă și în cadrele istoriei Românilor.

Un dicton de Drept roman spune: Maledicere nefas, remaledicere fas est. Adică: nu vrem să le vorbim de rău episcopii, răspunzători și ei istoriei; dar să le punem în față oginda mărturiilor istorice, așa credem, ni este îngăduit. Nu numai pentru a răspunde unei provocări, ci pentru că nu știm nici un alt episcop uniet, ardelean ori ungurean, care — în afară de Inochentie Klein-Mîcu — să fi devenit „martir”, și mai puțin al românismului și culturii românești.

Incepem cu Atanasie Anghel, proclamat de coreligionarii săi, ca și de alții,⁵⁾ ca „apostol” al românilor unieți, un arhieru, cum putea să fie oricare altul din epoca de decadentă pricinuită de dominațiunea calvină din Ardeal. El era acuzat, de cătră chiar al săi coreligionari unieți, că face birț din mănăstirea dela Belgrad; că aranjează jocuri cu femei și cu asistență și a protopopilor, ducând și țigani, la veselii, în mănăstire. Aceste sunt primele trei din cele douăzeci și două puncte de acuzații, ridicate împotriva „apostolului” Atanasie, de cătră al săi⁶⁾.

Cel de al doilea episcop uniet ardelean, Ioan Giurgiu — de origine nobilă, maghiarizat și trecut la ritul latin, dela care a întors la ritul oriental, pentru a fi episcop — figura pe numele maghiar de Pataki (1721 — 27). Despre el ni-se spune, că a murit otrăvit⁷⁾. O figură de transfug — chiar dublu transfug — care învățase la iezuiți și era introdus în „tehnele iezuviților”⁸⁾, ce merit are pentru românism sau pentru cultura Românilor?

Despre episcopul Inochentie Klein-Mîcu, oricât este, și va fi, apoteozat de orișicine din cei interesați ori neorientați, va trebui să se fixeze odată adevărul istoric — l-am semnalat mai deaproape deja, în scrisul nostru — că dacă ar fi reușit dânsul să asigure Românilor unieți drepturile politice, făgăduite de Viena în mod nesincer, încă acum două sute de ani s'ar fi pricinuit în Ardeal și o ruptură politică

între Români⁹⁾, un fel de Croatism românesc.

Petru Pavel Aaron (1752 — 64)? Cu intrigile sale, întovărășit cu iezuiții, împotriva lui Inochentie Klein-Mîcu aflător în surgh'un la Roma, și cu persecuțiile medievale împotriva Bisericii ortodoxe ardeleni, era de o tristă celebritate, oricât de mult își macera trupul, sub cuvânt de evlavie, după tipic „catolic” medieval, purtând peste mijloc și la brațe cercuri de fier, până în clipa morții care l-a ajuns pe drum. Sub cârmulrea lui după calapod papistășesc — în sens absolutistic și fără de obișnuitele sinoade ardeleni — și scârbiți de fanatismul lui confesional (în slujba căruia au fost ridicate de el și școalele dela Blaj, așa de mult lăudate), s'a întâmplat — aceea ce ni-o spune un istoric uniet — că cei mai mulți uniți au revenit la Ortodoxia¹⁰⁾ hulită și martirizată de dânsul.

Ce să mai zicem de ceilalți episcopi unieți ardeleni, ca Atanasie Rednic (1764 — 72), cel umblător cu „cătane” și cu mazăgălitura de icoană anahronică a sinodului dela Florența, pentru captarea bieților ortodocși?

Sau, ce — despre superioritatea morală a episcopului Grigorie Maior (1773 — 82), despre care ni-o spune însuși istoricul uniet Samuel Klein¹¹⁾ că riscase blasfemia: „Nu-mi trebuie ajutorul Preceștili, că eu sânt fericit întru această lume...” ș. a.?

Ceace a fost motivul pentru care episcopul dela Blaj, Ioan Leményi (1883 — 50) a trebuit să-și părăsească scaunul, pentru a muri într-o mănăstire din Viena (1861), nu ne face plăcere să pomenim aci mai deaproape, după ce s'a spus din altă parte¹²⁾, ci trecem la alte două celebrități negative, cari au fost Ioan Oltean¹³⁾ dela Lugoj (1870) mai apoi la Oradea 18 (1874 — 1877) și Ioan Szabó dela Gherla (1879 — 1911), „celce trăia — între români, dar pentru ceilalți ..”; astru-

⁹⁾ Operă pe care o încearcă în zilele noastre partidul național-ardelean, în ipostasul său de afiliat politic al Ultramontanismului blăjean.

¹⁰⁾ P. Maior: o. c. 113.

¹¹⁾ la T. Cipariu: Acte și Fragm. 116 — 117.

¹²⁾ Simion Bărnăuțiu, într-o petiție a sa și a altor profesori dela Blaj, cătră împăratul, îl acuzau de sodomie (Vezi *G. Bogdan-Duică*: Viața și ideile lui S. Bărnăuțiu, pag. 235.

¹³⁾ Ajuns episcop la Lugoj, de pe urma trădării sale politice, chiar spre marea surpriză a cercurilor bisericesti uniete. În sfatul catolic ungar din anul 1871, a vorbit pentru încadrarea bisericii uniete române în autonomia catolică ungară. Răsplătit și pentru această trădare, acum cu cel mai bogat scaun episcopesc dela Oradea, a ruinat fondurile diecezane, în scurta sa guvernare (vezi. Dr. Gh. Ciuhandru: Patronatul ecleziastic ungar... 1928, pag. 51—2).

Tot acolo (pag. 42—54) mai grăiam și despre alte atitudini ale bisericii uniete și ale episcopilor ei, doctiți, fără să mă fi contrazis mă ar, cineva dintre conducătorii uniete!

⁴⁾ Buletinul „Agru”, No. 11 | 1937 pag. 1.

⁵⁾ De ex. Iezuitul Nic. Nilles: Symbolae ș. a.

A Bunea (ibid.) spune, că Atanasie s'a uniet din „inpirație dumnezeiască”!

⁶⁾ N. Nilles: o. c. 259 — 62.

⁷⁾ P. Maior: Ist. Bis. Rom. 92

⁸⁾ P. Maior: Ist. Bis. Rom. 117

cat în scriu care n'a închis nicio speranță" românească;..., minte infirmă a unui confesionalist cu țeasă strâmbă". „pe care pot să-l beatifice în latină... dar laude rostite românește nu pot petrece la săvâșirea din viață pe cine n'a iubit această limbă a noastră și sufletul ce se exprimă într'ansa"¹⁴).

Așa stăm cu seria de episcopi uniți, — *toți în și și fără ex epție* — „după inima lui Christos” și „martiri”, unii (cari și cât?), „al românismului și culturii românești”...!

Dar să mergem, în contradictoriu, și pe firul afirmațiilor acelora cari — în beneficiul lor confesional și spre întunecarea meritelor Bisericii noastre ortodoxe — pretind, că toți uniții ar fi ținut sus steagul Românismului¹⁵).

Drept dovadă contrară, noi cităm, din condeiul dela 1850, al unui învățat unit, care a fost A. Tr. Laurian¹⁶). Iată ce spunea el cu privire la rosturile antinaționale ale bisericii uniete: „Românii, afară de unele scutiri ale persoanelor bisericesti, nu dobândiră nimic prin unire, ba încă perdură. *Perdură independența lor ca Români și ca religionari de rit oriental... perdură arhiepiscopatul*”¹⁷), căci acesta după unire se degradă la starea de simplu episcop supus censorilor lezuitilor și supremației arhiepiscopilor ungurești; *perdură chiar naționalitatea. Cei mai mulți români, cari se înalță cu încetul din întâmplare — însă nu după dreptele pretențiuni, pe cari le aveau ca români uniți — la dregătorii mai înalte între Unguri și catolici, trecură dela legea de ritul oriental la cea de ritul occidental, sub pretextul că acestea sunt acum tot una și cu modul acesta se lăpădară și de nașunea lor și se ungriră. Atari exemple avem prea multe. Aceasta strică atât de mult, încât Românimea nu putu de loc să se ridice din starea de plebeitate; căci oricare se îndălța peste dânsa, își pârșia, cu ritul, și nașunea*”¹⁸), — Așa scria, în Iulie 1846, A.

¹⁴) N. Iorga: Oameni cari au fost, (ed. II). 459-60.

¹⁵) A. Bunea: Chestiuni, p. II 398: Chiar și idealul politic al Românilor din Ungaria și Transilvania este o creațiune a bisericii uniete.

Idem: Autonomia, pag 518-22 „Ai tăi fii (al bisericii uniete) au ținut pururea sus și nepătat stindardul național...”

¹⁶) El era unit și semnase, împreună cu T. Cipariu, I. Maiorescu și Sim. Bărnuțiu, cererea din 5 Sept. 1850 dela Viena, către Ministerul austriac, solicitând, și pentru mireniții uniții, dreptul de a participa la alegea ea de episcop la Blaj, din acel an (Vezi: *Magazin istoric p. Dacia*, vol. VII pag. 88, al lui A. Tr. Laurian).

¹⁷) Vrea să zică: instituția mitropolitană

¹⁸) A. Tr. Laurian: Documente istorice despre starea politică și ierarhică a Rom. din Transilvania, Viena 1850 pag. 182-3.

Tr. Laurianu — care era, de sigur, mai sincer și mai învățat de cât blăjenii de astăzi, fiind el „inginer filosof, latinist, istoric, geograf, arheolog”¹⁹).

Tot așa Paplu Ilarian, are aceeași caracterizare, urmând, împreună cu A. Tr. Laurianu, celor constatate și de Gheorghe Șincai²⁰), în termenii următori; „...afară de scutirea unor persoane bisericesti, românii nu dobândiră nici un drept, ba astfel știură să-și bată joc ungurii și sașii de toate decretile și rezoluțiile împărătești, încât ei (*R mâni*) *tot tolerați se socotiră, și după unire, până la 1848. ... Dacă se punea vr'un român unit (în subiect), trebuia să se dea nu numai de unit, ci chiar de catolic*”²¹), și prin aceasta se făcea ungur”.

(Va urma)

Să ne identificăm dușmanii — Francmazoni și comuniști —

Fixăm acest titlu, pentru ca din josul lui să reproducem câteva șire, de arzătoare actualitate, din revista „Cronica Hușilor” No. 11.

Le reproducem din adins pentru a dovedi că și în alte părți este pusă chestia identificării, în special a francmazonilor, și mai ales acum, când suntem în prag de alegeri pentru adunările eparhiale și de restaurarea corporațiilor bisericesti.

Cităm fără să mai adăugăm ceva dela noi.

„Condamnăm comunismul și francmazoneria, Dar acestea nu există, singure, ci sunt în funcție de oameni. Aceștia le valorifică și le pun în practică. Să ni se arate oamenii.

„Biserica, odată, n'a condamnat numai teoria lui Arle sau a lui Eutheci a excomunicat și persoanele care propogau acea teorie.

„Astăzi stăm în răscruce de vreme mai grele Pălălae cumplită luminează, din mai multe părți, lumina și Biserica al cărui Cap e ciuruit de gloanțe și detronat. E alungat de pe Sf. Masă și din suflete.

„Hlara francmazonă cată să afâte focul și la noi. Comunismul ochește mereu deocamdată cu cuvântul și cu scrisul, Altarul Domnului.

„Unii ca aceștia trebuiesc grabnic identificați și arătați lumii. Dați afară din sânul Bisericii. Să nu li se mai facă nicio slujbă. Să ne cunoaștem prietenii și dușmanii. Să ne numărăm și să ne putem valorifica energiile care ni stau într'ajutor.

„Mă rog, nu este actuală porunca: „Cine n'ascultă de Biserica să-ți fie ca un păgân și vameș”?

„Și nu e adevărat cuvântul apocalipsei: „Pentru că nu ești nici fierbinte, nici rece, ci ești căldicel, am să te vărs din gura mea”?

¹⁹) N. Iorga: Oameni cari au fost pag. 14.

²⁰) Cronica, Ia an. 1514.

²¹) Iată cum făcea. Al P. Ilarianu distincția între ceace era „unit” și „catolic” Uniții noștri, astăzi, sunt o zeamă cu papistații!

„Da, avea dreptate prietenul Biserica e prea îngăduitoare. Și această prea îndelungată îngăduire lăsa impresia că Biserica este desorientată, că nu este deplin stăpână pe poziția pe care stă, că se teme de luptă, că este fricoasă. Doamne ferește să nu fie astfel!

„De acela, porunca vremii este: mai multă dăruire. Când Dumnezeu este cu noi, cine poate fi împotriva noastră?

„Biciul stă la o parte, lăsat de Domnul Hristos. Dar mult de tot nu l-a mai mănuit nimeni. Să punem mâna pe el și să dăm afară din Biserică, din toată Biserica Ortodoxă pe ostășii lui Satan, îmbrăcoți în roșu, sau punctoși cu triunghiuri, de orice grad ar fi ei.

„Vrășmășii nu pot fi știuți în casă, nici șerpit la sân. Și cu căldicelii sau indiferenții, Biserica nu progresaază”.

Creștinismul și originea libertății civile

de Pr. Gh. Perva

Oricare problemă socială a zilelor noastre, se poate privi prin prisma evangheliei și chiar se poate rezolva cu luminile ei. Iată, de pildă, problema aceasta: Libertatea civilă. E o problemă, pe care și au pus-o aproape toți sociologii, până la conferințele eumenice dela Oxford și Edinburgh din vara anului 1937. Și se pune această problemă cu atâta stăruire, aproape la fiecare întrunire bisericească — teologică, (sub diferite titluri: Biserica și Națiunea, Biserica, Statul și ordinea economică, etc.) din cauză că Biserica pare a fi în război cu statele așa zise „totalitare”; adică cu acele state, în cari libertatea cetățenilor e din ce în ce mai încercuită.

Cum citim în cărțile sociologilor despre problema aceasta? Rousseau de pildă, zice, că libertatea civilă e un fapt primitiv și natural; alții mai noi, susțin că e un produs social. Răspunsul care merită atențiune, e acela al școlii sociologice contemporane. Această școală, susține, că libertatea civilă e născută din „intersecțiunea grupărilor sociale”. Ceeace înseamnă, că omul făcând parte din mai multe grupe sociale în același timp (Confesiune, Națiune, Stat) nu se lasă absorbit, câștigat de nici o grupă în mod complet deși fiecare ar voi să-i aibă întreg. Puterea unui grup social scade îndatace individul face parte și din altă grupare socială. E tocmai ceeace se întâmplă în geometrie, când atingem într'un punct, două cercuri; punctul tangențial, aparține ambelor cercuri, dar nici unuia în mod deplin. Acest punct comun, în domeniul moralului, are o valoare unică și autonomă ¹⁾

Așa stăm cu sociologizarea. Dar cu Sf. Scriptură? Punctul tangențial din geometrie, punctul de intersecțiune al grupurilor sociale din Sociologie, în Sf. Scriptură se află principiul, arătat clar și pe scurt la Matei 22, 21: „Dați Cezarului cele ce sânt ale Cezarului și lui Dumnezeu cele ce sânt ale lui Dumnezeu”. Conjunctiunea „și”, din această frază a Mântuitorului, e punctul tangențial în domeniul eticului. Acest mic și neînsemnat „și”, e plin de înțelepciune și de pace. Din clipa în care a pronunțat Domnul

Hristos aceste cuvinte, se știe de libertate civilă. Ce a fost până acolo, n'a fost libertate. De atunci se știe că Elul nu e numai „ein”; ca omul, nu e nici numai al pământului, nici numai al Cerului. De atunci în oaci se știe, ca o dreaptă și demnă cumpanire a drepturilor Acestor doi; Dumnezeu și Cezar, aduce liniștea și pacea în State. Când nu dai Fiecaruia ce i se cuvine, când Dumnezeu e și Cezarul, sau când Cezarul e și Dumnezeu atunci suntem într'un regim „totalitar” și, deci, libertatea e amenințată. Într'ăbări ca acestea, — Ce să dau Cezarului și ce lui Dumnezeu? Cât să dau? — întrezărim libertatea omului și fac dovada pentru existența ei.

Răspunde de aci clar, deci, că singura stare care îi convine omului, singura „haină socială” care îi vine bine și natural, e cea propovăduită de Creștinism; ²⁾ aceea recomandată de Mântuitorul, Irodianilor vicleni dela Mat. 22, 21.

Pentru regimurile politice, cari nu vreau să știe de Dumnezeu, Scriptura mai are un text, din care rezultă că; atunci când ești silit să alegi numai pe unul dintre Dumnezeu și Cezar, mai bine sa rămâi cu Acesta dintâi: „Trebuie să ascuțim pe Dumnezeu, mai mult decât pe oameni” (Fapte: 5,29.)

Mai rezultă o învățatură din cele până aci: cu libertatea omului, sufletul individului, a cărui pierdere nu s-ar putea desdăuna nici cu dobândirea lumii întregi, nu se va putea păstra nevătămat, decât cu ajutorul Bisericii. Întărind Biserica, deci, se întărește libertatea civilă, demnă și ordonată.

Din prilejul unei comemorări

de Pr. Petru Bogdan.

Am comemorat și în acest an pe marele Șaguna; dar parcă cei dinlăi nemulțumiți suntem noi, cei ce-l comemorăm; Pilda vieții lui, de-un dinamism covârșitor și prea amplu pentru o singură viață de om, trece pe lângă inimile noastre fără să le atingă. Lipsa idealismului ne deosebește de înaintași, care au purtat grele vremi pe umeri.

Se spune, că atâtea vreme cât un individ sau un popor este nedreptățit sau oprimat, din firea lui găsește ușură de scăpare în transcendent, spre care își concentrează întreaga lui forță vizionară. Acolo își infiripează și formează idealul, cu sufletul proiectat peste veacuri în viitor, ideal în care trăiește cu atâta intensitate, încât, dela o vreme, și l coboară în realitate concretă. Odată înfăptuit acest ideal, indivizii sau popoarele își făuresc un altul, spre care tind, purtați de pilda trecutului.

Ar fi, poate, îndrăzneală afirmația că un atare proces secular a dospit și între Români ardeleni înainte de Șaguna. Și, totuși, nu se poate să nu vezi mâna lui Dumnezeu deasupra aspirațiilor acestor Români, înfăptuite, concretizate într'un singur om. Urmărind pasul de apropiere a marelui arhiepiscop către poporul său, pas care nu șovăie nici spre lume, nici spre Sârbii, — te întrebi: oare numai puterea omenească a lucrat aici? Numai năzuința și dregostea lui Andrei Șaguna, către poporul pe care nu-l cunoscuse încă, n'a putut săvârși minunea, că, el — student în Drept și Filoso-

¹⁾ Vezi mai ales: „L'Individu et l'organisation sociale”, Troisième semaine intern, de synthèse și N. Berdiaeff: „Cinq méditations sur l'existence”.

²⁾ Vezi: Desbaterile congreselor religioase mondiale din Oxford și Edinburgh din a. 1937.

fie — să nu ia carieră lumeană, ce se anunța strălucită, iar mai târziu ca, arhimandrit și într'un viitor apropiat, episcop al Sârbilor — să treacă în Ardeal ca vicar general (a. 1846), întrupând, astfel, un ideal.

Starea ortodocșilor din Ardeal era jalnică. Masa copleșitoare ca număr față de celelalte nații, politicele era „un element zăpăcit de care nimeni nu se teme și pe care nimeni nu îndrăznește a se răzima”. Iobăgia politică, era îngreuiată și de iobăgia bisericească la Sârbi, care, dela finea veacului 18, îl exploatau pe baza identității religiei. Religia acestui Popor era, indeobște, socotită ca o „Schismă ruginită” — „Verrotete Schisma”, cum o numia chiar ministrul Cultelor.

Și celce a reușit, în aceste împrejurări vitrege, să schimbe „durerea trecutului în bucurie”, a fost Șaguna. Vocația l-a îndemnat ca, după ce a terminat Dreptul și Filosofia, la 21 ani, să urmeze Teologia la Vârșeț. Aici este o răscruce de seamă din viața lui, dar mai ales din viața religioasă a unui neam, cu care s'a identificat deplin. Pe lângă chemarea launtrică — nu odată spunea: „De m'aș naște, de o sută de ori, tot preot m'aș face” — ceea ce îl va fi determinat să urmeze Teologia va fi fost, desigur, și ideea unui Messianism al renașterii noastre bisericești și naționale, din care el a făcut punctul vital al existenței sale.

Iată primul prilej de a ne scormoni conștiința și de a face un popas în viața lui Șaguna de un idealism covârșitor. Și să ne întrebăm: Câți dintre noi — astăzi, când omul e prețuit după cât câștigă — având deschise strălucite cariere lumești, s'ar lăpăda de acestea și și-ar alege preoția? Au fost cazuri, când preoți fără vocație, studiind particular și ajungând avocați, au părăsit slujba preoției. Idealismul a făcut loc calculelor reci, materialiste. Nu mai amintesc lipsa acestui idealism la lînerii, cari intră în „teologie” mai mult constrânși de anumite împrejurări, ci mă opresc la nimicirea avântului în parohie în fața piedecilor. De cele mai multe ori, ura oamenilor, neînțelegerea lor sfarmă armura preotului în misiunea lui, și-l lasă dezarmat și căzut din rândurile de luptă ale Ortodoxiei. În schimb devine om de...? „afaceri”.

Terminând Teologia, Șaguna se călugărește, la 25 de ani, luând simbolicul nume de Andrei. În acest răgaz de schimnicie s'a format definitiv granitica lui personalitate, absorbită de un singur scop: emanciparea bisericească și națională a Românilor din Ardeal. „Tu, Doamne, știi — se mărturisea dânsul — căci către scopul meu doresc a alerga, pe Românii ardeleni din adâncul lor somn să-i deștept și cu voie cătră tot ce-i adevărat, plăcut și bun să-i trag”.

Acolo i s'a oțelit voința, căreia nimeni și nimic nu l-a putut rezista. În activitate intensă și-a validat stăruința, grija de toate și puterea de muncă. Când ajunse episcop, administra până și fondurile episcopiei. În „Telegraful Român”, nu se publica niciun rând, înainte de a fi trecut pe sub ochii acestui minunat de harnic și multilateral Păstor, și nu se publica nimic fără aprobarea lui.

Nici astăzi nu putem zice, că există vre'o parohie în care să nu mai fie nimic de lucrat pe teren spiritual. Câți dintre noi, însă, ne-am stabilit în parohie un program de muncă; câți ne-am apropiat urechea de inima Turmei: să simțim calitățile sau lipsurile și defectele oamenilor cari o compun? Și dacă rostim predici, luate din cărți, deci nepotrivite împrejurărilor actuale și mai ales locale, de cele mai mul-

te ori nu ajung la sufletul credincioșilor sau nu-i interesează. Lipsește mult învățătura în predica noastră. Credincioșii trebuie, întâi, învățați: ce să urmeze și, apoi, moralizați.

Conferințele preoțești de azi, care sunt un fericit prilej de a schimba idei, de a asculta și a primi experiență și sfatul colegilor mai bătrâni, se țin cu ceasul în mână: „Mai este mult?” și fiecare abia apucă să ajungă acasă și să-și vadă de rosturile sale.

Societățile și organizațiile, comitetele, în Biserica noastră sunt de multe ori numai pe hârtie.

Dar să revin. Întreaga viață a lui Șaguna mărturisește, că el n'a știut ce-i ura. În circulara polemică împotriva lui Heliade Rădulescu ni se arată în toată măreția superiorității, când aruncă, așazicând, cu pâne în acela care-l împoșcase cu pietre. Vătămările, sau chiar insultele ce i se aduceau lui personal, le uita, trecea peste ele. În Memoriile sale ne arată, că erau destule insultele ce i se aduceau, fie din partea Blajului, fie din a guvernului. Era, însă, intolerant când se atacau, drepturile religioase ori politice ale păstoriiilor săi. Mai ales, nu suferea, ca preoții lui să fie atacați. Când ministrul Cultelor și dușmanul ortodoxiei, Leo Thun, a învinuit preoțimea noastră de incultură, Șaguna îi răspunde demn, arătând motivul acestei inculturi în vitregia viemurilor și atîcând indirect și celibatul romano-apusean. Ba, demulte ori, nu s'a sfiit a protesta la Viena împotriva nedreptăților guvernului maghiar și în special în contra ministerului Cultelor. Când stăpânirea leza drepturile Bisericii, Șaguna le apăra cu demnitate. Fiind membru în Parlamentul central, și-a spus, odată, de tot aspru cuvântul în chestiunea limbii registrelor matriculare, zicând, că „Statul merge prea departe în privința matricolelor și'și eroagă, așazicând, o dictatură asupra aceluia, cu desprețuirea autorității bisericești”.

În virtutea, dragostei creștinești și noi trebuie să iertăm. Ce dejositor e să vezi preoți în judecată cu păstoriiții lor, cărora ei trebuia să le fie judecători și împăciuitori. Dar, când Biserica și Neamul său sunt atăcate, preotul este dator să ceară satisfacție. Un neam de sub stăpânire străină, ca Românii din Ungaria, de pildă, nu se apără țafă de cei, ce-l asupresc, stînd cu oprîmătorii la masă și jucînd cărți împreună cu preotul catolic, ca să faci, ca un vasal fidel, voia contelui vecin. Nu preconizez intoleranța. Dar desigur, că atîta timp cât preoții noștri se vor simți fericiți că dușmanii Ortodoxiei, adevăți ai Românismului, stau de vorbă cu ei, Românii cu astfel de păstori pot fi socotiți ca pierduți pentru Neamul nostru. Doar cunoaștem încercările Ungurilor — se găsesc și cozi de topor — să introducă maghiara ca limbă de cult în bisericile ortodoxe române de acolo.

Însfârșit, modestia încorona toate calitățile fericitului Ierarh. Privind dispozițiile ce el însuși le-a dat pentru înmormântarea sa, cunoști în adevărata ei lumină această virtute a lui. Titlurile de baron și consilier intim al Împăratului le-a primit fiindcă știa, că prin onorarea Păstorului se ridică prestigiul Turmei. Atît de proeminentă era figura acestui om, încât dacă Împăratul avea păreri bune despre Români, le avea după ce a cunoscut pe Șaguna.

Prin astfel de oameni se impune o Națiune. Toată străduința vieții lui Șaguna a fost de a antrena un Neam nefericit, spre izbăvire. Și a reușit. Ne a învățat cu pas de uriaș, ridicându-se, quintesență a spiritului românesc. Caracteristica oamenilor mari nu e de

a se adapta vre-unel mișcări în curs, ci de a determina înșiși mișcări istorice,—truda care l-a ridicat și pe Andrei Șaguna, stâlp de lumină între ai săi. Incheiu, cu dorința ca popasurile, ce le am făcut în viața marelui Ierarh, să fie pentru noi prilej de reconfortare.

Dacă aș ști, că aceste rânduri sunt numai o trisă constatare, și nu un plus pentru noi, nici un le-aș da publicității.

Dela Asociația „A. Șaguna” a Clerului ardelean.

Comunicat

Gazetele din capitală ni-aduc știrea, că Sfântul Sinod, întrunit în zilele trecute, n'a putut fi de acord cu o adresă a On. Ministerului Cultelor și Artelor, după care acel On. Ministeriu dorea să verifice și approve bugetele diferitelor părți constitutive ale Bisericii, ca: eparhiile, protopoplate, parohii, mănăstiri ș. a., precum și compturile sau socoțele acestora. Mai mult chiar: Sf. Sinod a constatat, că, asemenea măsuri, când s'ar lua, ele ar viola legea de organizare unitară a Bisericii noastre și ar fi, în sine, și anticonstituționale.

Asociația „Andrei Șaguna” a Clerului ardelean, este de perfect acord cu această convingere a Sfântului Sinod, întemeiată și pe experiențele vechii Constituționale bisericești de până la actul și mai ales din Ardeal, unde am reușit să sporim iubirea de ordine, în administrația bisericească și să ne familiarizăm Clerul și obștea creștinească cu ideea de chivernisire bună a propriului avut bisericesc, care în acest chip a fost sporit chiar, până să ajungă mai apoi micșorat prin Reforma agrară și prin legea de conversiune. De aceea Asociația „A. Șaguna” mulțumește Sfântului Sinod pentru convingerea ce a exprimat, în acord cu spiritul de legalitate și cu prestigiul Sfintei Biserici, ca și al Clerului, care nu mai pot fi împinse, la nici-un caz, să facă vr'un pas retrograd în această privință.

Mărturisim această convingere nu numai pe temeliile de legalitate și constituționalitate, ci fiind convinși și despre aceea, că dorita verificare și aprobare la On. Ministeriu al Cultelor ar fi și imposibilă, decât numai prin sporire de funcționari centrali inutili, care n'ar oferi mai multă garanție de ordine și de mai bună chivernisire, decât organele locale bisericești actuale, interesate la o bună gospodărie proprie a Bisericii.

De altfel, sistemul acesta — de verificare și de aprobare prin organe de Stat, care în Ardeal ar provoca numai amărăciuni și răsturnarea unei ordine existente,—n'a putut împiedeca marile și repezitele abuzuri provenite în legătură cu chivernisirea directă a avutului de Stat și prin urmare, un asemenea sistem nici nu are de ce să ne încante.

De aceea rugăm pe On. Ministeriu al Cultelor: să binevolască a absta dela ideea sau sugestiile de acest fel, care nu sunt o garanție de mai bine în slujbă legalității și a ordinii și a progresului Bisericii și prin Biserica.

Ci, dacă pe unele locuri se găsesc incorectitudini în chivernisirea avutului public—bisericesc să zicem — făpturilor să fie chemați la răspundere legală.

Pentru câțiva șoareci, care ronțăie la avut public

de orice natură, — grăim în plină — nici un morar cuminte nu-și va aprinde moara!

Sibiu, 30 Nov. 1937.

Președinte,

Dr. Gh. Ciuhandu

Secretar general,

Pr. I. Bânda

Congresele religioase mondiale din Anglia.

de prof. Vintilă Popescu

XI.

Mesajul Conferinței din Oxford către Bisericile creștine.

Delegații conferinței mondiale despre Biserică, națiune și stat, întruniți în Oxford dela 12—26 Iulie 1937, la stârșitul deliberărilor lor trimet Bisericilor lui Hristos din întreaga lume următorul mesaj:

Salutare, în Hristos!

Ne întrunim într'un timp când omenirea este cuprinsă de perplexitate și frică. Asupra oamenilor apasă relele aproape insuportabile și probleme, în aparență, insolubile. Chiar în țările unde pacea, șomajul și subalimentația roade puterea fizică și spirituală a omului, în alte țări războiul continuă opera sa diavolească și amenință să ne cuprindă pe toți în catastrofa sa nelimitată.

Totuș noi ne-am luat sarcina nu ca cetățeni desorientați ai diferitelor țări, căutând undeva rezolvarea problemelor noastre, ci ne luăm sarcina ca creștini, cărora li s'a dat vestirea că Dumnezeu în Iisus Hristos a împăcat lumea cu El.

Prima datorie și cel mai mare serviciu al Bisericii fașă de lume este ca Ea să fie în toată acțiunile sale Biserica, — mărturisind adevărata credință, im-punind voia lui Hristos și unind în El într'o frățietate a dragostei și servirei.

Noi nu chemăm lumea ca să fie asemenea nouă, pentru că noi înșine suntem prea mult asemenea cu lumea, ci numai două cum noi fiecare în parte se pocăiește, tot astfel Biserica poate să cheme pe oameni la pocăință. Chemarea noastră și a lumii este către Hristos.

Cu toată necredința noastră, Dumnezeu a făcut lucruri mari prin Biserica Sa. Unul dintre acestea este și faptul că cu toată tragedia desbinării și nepuținței noastre de a ne pronunța într'un singur gând în multe chestiuni importante, totuși am realizat o frățietate mondială. Unitatea în Hristos nu mai este pentru noi o chestiune de speranță: noi am trăit-o în realitate. Conferința noastră este o ilustrare deplină a acestui fapt. Noi am venit din sânul multor națiuni, a multor state și din multe Biserici unele foarte vechi iar altele cu totul nouă, însă noi suntem una în Hristos.

Unitatea acestei frățietăți nu este alcătuită din părți separate, ca o federațiune de state. Ea constă din suzeranitatea și actual de mântuire al unui singur Stăpân. Isvorul unității nu este o mișcare de aprobare a voinței oamenilor, ci este viața lui Iisus Hristos care supune Lui voințele cele multe.

Creștinul privește deosebirile de rasă ca parte a planului lui Dumnezeu de a îmbogăți omenirea cu mai multe daruri. Contra mândriei sau antagonismului de rasă Biserica trebuie să se arate implacabilă ca și contra unei rebeliuni contra lui Dumnezeu. În special în viața și cultul ei nu poate să existe bariere de rasă sau culoare. La fel creștinul acceptă națiunile ca daruri ale lui Dumnezeu pentru îmbogățirea vieții. Fiecare om este chemat de Dumnezeu ca să-și servească semenii în națiunea căreia aparține, însă șovinismul național este un păcat contra Creatorului tuturor națiunilor. Zeificarea națiunii, a rasei sau a unei clase, sau a unui ideal politic sau cultural este idolatrie, și poate duce la mărirea desbinării și a dezastrului.

În toate părțile vedem oameni căutând după o viață de frățietate, însă fiind căutată pe bază falsă încercarea se termină în conflict și desmembrare. Într-o astfel de lume Biserica este chemată ca să fie în viața ei acea frățietate care unește oamenii la la o altă în dependența lor față de Dumnezeu și în-tre toate barierele de rasă, națiune sau clasă socială.

În consecință, ca adevărată comunitate, Biserica va chema națiunile ca să-și orânduiască viața ca membre ale unei singure familii a lui Dumnezeu. Biserica universală fiind pe deasupra națiunilor din lume, trebuie ca în mijlocul națiunilor în care trăește, să condamne fără șovăire războiul. Acest adevăr nu este atins de chestiunea alegerii unei națiuni de a intra sau nu în război, sau de datorile cetățenilor. Condamnarea războiului rămâne ca un protest contra păcatelor omenirii, și ca o obligațiune de de a scăpa omenirea de ravagiile lui fizice, morale și spirituale. Dacă izbucnește un război, atunci Biserica trebuie să rămâne aceeași Biserică unită în Hristos și să se roage. Sfințească-se Numele lui Dumnezeu, vie Impărăția Sa, Facă-se Voia Sa, în ambele tabere. Această frățietate în rugăciune trebuie păstrată.

A condamna războiul nu este suficient. Multe conflicte se ascund sub masca externă a păcii. Creștinii trebuie să conlucre din toate puterile lor la promovarea dreptății și a Cooperării pașnice între națiuni.

Noi recunoaștem statul a fi în sfera lui proprie cea mai înaltă autoritate. Dumnezeu l-a dat ca în sfera lui să fie păstrătorul legii și al ordinii și să îngrijească de viața popoarelor sale, însă cum toată stăpânirea este dela Dumnezeu, statul stă sub judecata Lui. Dumnezeu singur este izvorul dreptății, statul este numai servitor al dreptății. Loialitatea creștinului față de stat este o parte din loialitatea lui față de Dumnezeu.

Biserica are îndatorii date de Dumnezeu, pe care ea trebuie să le îndeplinească. Dintre acestea cea mai de căpetenie este propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu. Ea trebuie să facă aceasta, fie că statul consimte sau nu; iar statul din partea lui trebuie să asigure deplină libertate Bisericii.

În sfera economică prima datorie a Bisericii este de a arăta că activitatea economică, ca orice activitate a vieții umane, stă sub judecata lui Dumnezeu. Prezența situației economice este o barieră în calea frățietății umane, care nu poate fi tolerată de conștiința creștină. Aranjamentul vieții economice a dus la un standard fals de succes social și economic. Singurele forme de angajare deschise, sau chiar

când nu sunt deschise după quantumul de câștig material, împiedecă pe oameni de a găsi sensul chemărilor lor creștine în viața de toate zilele.

Asistăm azi la mișcări nouă care s'au ivit ca o reacțiune contra acestor rele, însă ele amestecă în lupta lor pentru dreptatea socială respingerea credinței religioase. Dându-și seama de realitatea păcatului, Biserica știe că nici-o schimbare în organizarea externă a vieții nu poate să înlăture răul social. Așa dar Biserica nu poate rămâne la utopiile acestor mișcări iar ateismul lor trebuie să-l combată cu toată puterea. Trebuie însă recunoscut că creștinii însăși, în orbirea lor la chemarea orânduiriilor economice, sunt în parte vinovați de caracterul anti-religios al acestor mișcări.

Creștinii au o îndoită îndatorire: să mărturisească credința lor în ordinea economică existentă și să privească orânduiriile economice în lumina voinței lui Dumnezeu. Forțele răului, contra cărora luptă creștinii, se găsesc nu numai în inimile oamenilor individual, ci ele au pătruns și infectat structura societății. — Responsabilitatea Bisericii este de a insista asupra adevăratului raport dintre bunurile materiale și spirituale. Omul nu poate trăi fără pâine, dar omul nu poate trăi numai cu pâine.

Bogăția noastră omenească constă în comunitatea cu Dumnezeu și în El cu semenii noștri. O dinea economică trebuie subordonată acestei comunități.

Chestiunile care au atras mai mult atențiunea conferinței sunt chestiuni care în practică privesc numai pe laici. Aceia care sunt responsabili de conducerea industriei, a administrației și vieții publice trebuie să descopere care este dreapta deciziune într-o nesfârșită varietate de situațiuni.

Împlinirea misiunii la care-i chemată Biserica astăzi stă în mare măsură în mâna tineretului. Multe voci chiamă tineretul la idealuri politice și sociale și este greu pentru ei să audă vocea lui Iisus Hristos, care-i chiamă să fie servitori ai împărăției eterne. Cu toate acestea mulți tineri atât individual și cât în diferite asociațiuni, se întorc spre el și-și dedică viața reînnoirii vieții bisericilor și propovăduirii evangheliei lui Hristos. Ne bucurăm de curajoasa propovăduire!

(Va urma)

Religia creștină

Pr. căp. Dr. T. Potcaș

I.

Frațe creștine! Știm că există Dumnezeu și există religie. Această voce fiecine o aude în sine; această voce răsună în universul întreg. Niciodată n'a fost popor așa de sălbatic, imbecil și necivilizat, care să nu fi crezut în Dumnezeu și care n'ar fi având religie. Dar cine ar dubita în acest adevăr, acela ar manifesta semnul celei mai grave degenerări. Chiar atât de sigur e, că reala cunoștință a lui Dumnezeu este, nu opera pur omenească (umană), ci revelație divină; căci adevărata religie nu este fructul acestul pământ, ci darul Cerului. Adică: Oamenii nu ar fi cunoscut niciodată pe Dumnezeu, corect și bine, dacă El însuși n'ar fi grăit din cer și nu S'ar fi revelat pe sine. — Dela începutul lumii era o credință unanimă a neamurilor că Dumnezeu conversează cu oamenii și că Cerul se descopere pe Sine pământului. Ce tristă ar

fi rămas soarta omenirii, dacă Dumnezeu după Creștinism ar fi lăsat oamenii în voia întâmplării oarbe! Oare putem să ne imaginăm un tată așa de nesimțitor, încât n'are sensibilitate morală și pentru copiii săi, nu face altă decât să îi scoate afară din casă, apoi pune înaintea lor mâncare și băutură, — cu care să se hrănească înșiși pe sine, iar ei îi părăsesc definitiv, fără să fie preocupat de privațiunea lor din viitor? Această și atâta ar fi oare obligația unui tată către copiii săi? Ba nu; mai vărtos tatăl iubitor rămâne mereu lângă copiii săi, conversează cu ei, deșteaptă aptitudinile lor așipite încă, se ocupă cu educația lor și mai presus de toate, asigură creșterea lor prin alimentația necesară dezvoltării, vieții.

Cu adevărat asemenea a procedat Parintele creștin. A creat pe cei dintâi oameni cu atotputernicia Sa. I-a înzestrat cu cele mai distinse capacități fizice și calități psihice. Le-a cedat în posesiune paradisul, unde puteau să guste fără nicio osteneală fructele cele mai delicioase. Ce minunat convenabilă era grațiozitatea Creatorului, copilăriei primitive a celor dintâi oameni! Dumnezeu a conversat cu ei, ca Parintele și învățătorul lor. I-a instruit cum să distingă cu nume regnul vegetal și regnul animal. Iar spre deprinderea supunerii lor filiale către El, le dădea o prea ușoară poruncă de abținere, zicând: *„Poți să mănânci după plăcere din orice pom din grădină; dar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit”* (Geneza II. 16, 17). Ce ar fi putut să fie mai firesc și mai înțelept, decât acest tratament? Așa fu însuși Dumnezeu învățătorul primelor pecechi de oameni, pe care o primise grațios în școala Sa, în pronia Sa. Deoarece omul, fără educație și instrucție, rămâne pe cea mai inferioară treaptă a bestialității, în loc să se dezvolte normal aptitudinile sale nobile înăscute, acelea degenerază într'atât că el în multe considerații e mai trivial decât animalul.

Sub providența și conducerea Educatorului divin, ce înțeleaptă, ce sfântă și ce fericită ar fi putut să fie pururea prima pereche de oameni și întreg neamul omnesc descendent dela ea! Dumnezeu dăruie omului capacitatea, ce pe el poate să-l urce la perfecțiune absolută, la glorie sublimă; dar poate să-l împingă la infamie odioasă, la păcatul mortal. Această capacitate este *voința liberă*, o vigoare misterioasă, ce pe om poate să-l facă sfânt, dacă o va utiliza prudent, precum poate să-l facă demon, dacă abuzează de ea. Regretabil, cei dintâi oameni au abuzat arbitrar de voința lor liberă și au expiat fatal, inevitabil păcatul lor, prin care au rezultat nenumărate mizerii și daune asupra lor și tuturor descendenților lor. (Geneza III.). Acest păcat, ce l-a comis în paradis întâia pereche de oameni și care s'a transmis împreună cu pedeapsa și consecvențele lui tuturor generațiilor următoare, se numește *păcat ereditar, păcat original, păcat strămoșesc*.

Ceva mister enigmatic e în sine acest păcat. Căci cum înțenția omenească nu poate pricepe, cum se transmite asupra noastră păcatul protopărinților noștri; sau cum a putut deveni acest păcat dezastru de familie și calamitate de seminție, simțind egal cu toții mizeria corporală și corupția sufletească, sub care e supusă omenirea întreagă? ! Încă și sugaciul inocent, care n'a comis nicio culpă, geme frecvent de durere în sânul mamei sale; ceace este semnul incontestabil al circumstanței veridice, că: și inocența a moște-

nit păcatul ereditar și în consecință trebuie să sufere. *„Drept aceea, precum printr'un singur om a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea și astfel moartea a străbătut în toți oamenii, prin aceea că toți au păcătuit”*. (Romani V. 12).

Dar Dumnezeu n'a făcut moartea și nu Se bucură de pierzarea celui viu. Ci moartea a venit în lume prin pizma Diavolului, care ademini pe cei dintâi oameni. Acest păcat, care a răspândit atât de mult mizeria asupra tuturor descendenților lui Adam în această viață, ar cauza eternă nefericire și în viața viitoare, dacă înfinita indulgență divină n'ar fi promis și trimis un Mântuitor, Care luând asupra Sa păcatele noastre, a îndurat pedeapsa acelora, ca noi să ne salvăm de ele. Acest Mântuitor este Iisus Hristos, a cărui religie noi o credem, o mărturisim și practicăm. Despre El a făcut revelație Dumnezeu în paradis, imediat după învingerea lui Lucifer de către Arhanghelul Mihail, când protopărinții și-au deplâns încă penibilă căderea amarnică și tragică în păcat. Căci de pe buzele mântuitoare ale lui Dumnezeu pedepsitorul a și sunat deja numele unei femei, care va repara daunele incomensurabile, când *semănța femeii va zdrobi capul Șarpelui din iad*. (Geneza III. 15).

Da. Încă în ziua căderii S'au arătat pe pragul paradisului Iisus și Maria, transmînd prin ceața păcatului și prin umbra morții razele Soarelui Dreptății, Soarele Răscumpărării. Cu această promisiune și revelație divină se începe religia creștină. Căci, precum noi creștinii credem în Hristosul pogorât din cer, așa credea lumea antică în Mesia, Care va să vie. Adică, de când spiritul minciunii, Diavolul, amăgise pe cei dintâi oameni în raiul pământesc, în eden, și prin escrocheria lui pe oameni l-a ologit fizic și psihic, de atunci neamul omnesc neconținut însetoșază și se dorește după adevăr. Fiindcă minciuna s'a răspândit enorm, s'au iscat variate religii și teorii contradictorii, încât oamenii se zvârleau de ici colo pe oceanul nesiguranței, ezitației, dubiului periculos, fără ca să fi găsit insula sigură a adevărului și împreună cu aceea să-și fi liniștit sufletul tulburat.

Vanitoasă, iluzorie fu peste patru milenii toată scrutarea rațiunii omenești, deoarece a devenit Fata Morgana, licuriciu, ce mai mult a făcut labirintică șoseaua cercetărilor, decât ca să fi condus la cărarea cea bună pe contemplatori. Așa că, de ne-ar fi lăsat Dumnezeu numai în cadrul prudenței umane, apoi am întreba și în prezent ca odinioară Pilat. *„Ce este adevărul?”* (Ioan XVII. 38). Da, fiindcă omenirea simțea din început că se află în criză, în situație penibilă, din care nu se poate salva însăși. De asta găsim noi în toată istoria antichității întrebarea după Mântuitorul. De exemplu în Dialogul II. al lui Socrate scris despre Plato și adresat lui Alcibiade; în Epinomis redactat de Plato. Clasică e mărturisirea sinceră a samaritencel: *„Știu că vine Mesia — care se zice Christos: — când va veni acela, ne va spune nouă toate”*. (Ioan IV. 25. Mai ales în ajunul nașterii lui Iisus era generală așteptarea Mesiei, Mântuitorului. Aceasta o putem constata în Biografia lui Svetonius Vespasianus și în Istoria (V.) lui Tacitus. Așteptarea după Răscumpărătorul se poate lesne explica, de vom precugeta că Dumnezeu realmente a promis oamenilor pe Mântuitorul. Asta era mângâierea celor dintâi oameni dupe căderea lor în păcat; această mângâiere ei au transmis-o fiilor și fiicelor lor; iar aceia descendenților lor. Și astfel s'a conservat tradi-

țional din generație în generație credința într'un Dumnezeu singur adevărat și speranța într'un viitor Mântuitor.

El bine, dar și păcatul, al cărui sămbure fu sădit în paradis, s'a răspândit peste întreg pământul, ca ceva buruiiană otrăvitoare. Iar cuminența omenească s'a întunecat prin păcat exorbitant, încât majoritatea neamului omenesc a pierdut adevărata cunoștință a lui Dumnezeu și în locul ei a succedat odioasa idolatrie, fiindcă omul pervers nu poate pricepe cele spirituale; — doar însoțitoarele regulate ale sensualității sunt necredința și superstiția. Astfel neamul omenesc s'a corupt prematur într'arăta că Dumnezeu a determinat să-l nimicească pe fața pământului. Numai dreptul Noe cu familia sa, opt suflete imaculate au aflat grație înaintea feții lui Dumnezeu, când s'au refugiat în corabie de frica dezastrului cu care amenința diluviul început. Amintirea acestei catastrofe generale teribile, în care deveni victimă spumelor diluviului o în răgă generație a omenirii, o găsim păstrată în legendele popoarelor antice, iar naturaliștii moderni, cari au pătruns în adâncul și misterele pământului, au descoperit urmele precise și necontestate ale diluviului.

Prin familia lui Noe, credincioasă către Dumnezeu pământul s'a împopulat iarăși. Dela Sem derivă neamurile asiatice, dela Ham neamurile arabe și indiene dela Iafet neamurile europene. Este adevărat că și descendenții lui Noe au căzut în destrăbătare și idolatrie; doar însuș Noe avusese un fiu degenerat, Ham pe care zăcea blestem părintesc. (Genesa IX. 25-27) Dar Dumnezeu, Care pururea veghia asupra oamenilor cu pronia Sa, cel puțin câteva familii a conservat în credința adevărată și unor bărbați dreți și cucernici, pe cari îi numim patriarhi, ca Avraam, Isaac și Iacob, S'a revelat pe Sine și a confirmat promisiunea despre Mântuitorul.

Dela conferințele catihetice anuale.

În ziua de 15 I. c. preoșimea din tractul *Radnei* s'a întrunit în conferință catihetică, în centrul protopopiatului. Conferinței i-a premers Chemarea Duhului Sfânt, iar mai apoi la ora 10, în localul școlii de stat s'a deschis ședința în prezența alor 23 preoși.

Au ținut prelegeri practice: Pr. I. Tomuș, la cl. V-a, despre „Locurile sfinte”, lecție de liturgică și pr. P. Elenesi, despre „Schisma cea mare”, lecție de istorie bisericească, la cl. VI-a.

După prelegeri, au urmat criticele, cu care ocazie s'a constatat, că preoșimea, având două planuri analitice, — al Sf. Sinod și al Ministerului — a ajuns într'o dilemă, neștiind de care să se țină. În urma unei constatări s'a format o comisie de trei preoși, în frunte cu P. C. Sa Părintele protopop P. Givulescu, care să elaboreze un nou plan analitic, despre materialul cel mai potrivit, ce ar trebui să se predea în școlile primare, pentru a corespunde cerințelor. Acest plan analitic va fi pus în discuție, într'o conferință convocată anume pentru acest scop, iar apoi discutându-se chestiunea în amănunte, pe viitor preoșimea să știe cum să se orienteze. Este de dorit să se țină seama, ca elevul, absolvind cursul primar, să aibe cunoștințe mai vaste și mai temeinice din domeniul or-

odoxiei noastre. Acest nou plan analitic, bine înțeles se va înainta forurilor competente spre studiere și dispunere.

S'a mai discutat și dispus ca, acolo unde învățătorii nu cântă sau nu știu instrui copiii în cântările bisericești și nu-i învață a celi apostolul, această instrucție s'o facă preotul, pentru a nu se pierde frumusețea noastră obicei din trecut, când toți credincioșii cântau la sfânta liturghie, iar școlarii se întreceau în cefirea corectă a apostolului.

După ce s'au mai discutat, mai multe chestiuni de ordin administrativ-pastoral, ședința s'a ridicat a ora 2 p. m.

(I. Ch.)

Conferința catihetică a preoșimei ortodoxe române din tractul protopopesc al *Șiriei* s'a ținut în ziua de 18 Noembrie 1937, în comuna Pâncota, sub conducerea Părintelui protopop Aurel Adamoviciu.

La conferință au participat 29 preoși iar absența celor trei, cari au lipsit, a fost aflată de motivată. Conferința a fost deschisă prin frumoasa și instructiva cuvântare a Păr. protopop. Preoșimea a lucrat două teme practice: 1. „Noe și poporul” și 2. „Bogatul căruia l-a rodit farina”. Prin tragere la sorți au fost designați preoșii Dimitrie Popa din Sfânta-Ana și Nicolae Stan din Caporal Alexa, să-și citească temele. La aprecierea lucrărilor și-au spus cuvântul aproape toți cei prezenți, ceea ce denotă o vie participare la lucrări. La urmă Părintele protopop, rezumând părerile tuturor, exprimă prelegătorilor mulțumire pentru zelul și priceperea, cu care și-au pregătit lucrările. Înșiși participanții s'au ales cu frumoase câștiguri morale din lucrările cetite și de pe urma discuțiilor, cari au avut loc Conferința se încheie cu înimoasele cuvinte ale Părintelui protopop, care apreciază devotamentul preoșilor veniți cu căruțele, pe ploae și pe frig unit dela depărtări de 20—30 km., spre a fi prezenți la datorie.

Conferința catihetică dela *Ineu* s'a ținut în ziua de 18 Noembrie a. c., fiind prezidată de P. C. P protopop Mihai Cosma, cu aproape toți preoșii tractului, deși timpul a fost foarte nefavorabil. Pentru conferință s'au lucrat în scris de către toți preoșii, două lecțiuni practice: „David” și „Fericirile”, precum și o temă teoretică: „Care e motivul că elevii de școală în unele locuri, nu cercetează sf. biserică și ce măsuri ar trebui luate pentru a ajunge la un rezultat bun?”

Din lecțiunile practice, predate reușit de către preoșii Gh. Mărcuș-Cuedin și L. Ștefanuț-Șepreus, cât și din recenziile lecțiunilor, s'a tras concluzia că: Preoșimea, dă toată atențiunea cuvenită învățământului religios; ține seamă cu mult folos de observările făcute la întrunirile catihetice de până aci și e pe cale de a adopta, în predare, metoda cel mai propriu caracterului învățământului religios.

A doua temă, cea teoretică, a fost bine susținută — prin tragere la sorți — de către preotul I. Poleacu — Cermei. Atât prin lucrarea citită, cât și prin discuțiunile angajate împrejurul acestei teme, s'a ajuns la concluzia, că, de *trei factori depinde cercetarea regulată a sf. biserici*, din partea elevilor: 1. De *părinții* elevilor, cari pot face ceace făcea Iosif și Maria cu Fiul lor până la doisprezece ani, ducându-L ei la templu; 2. de *învățătorii*, cari pot face ceace făceau învățătorii confesionali din trecut și 3. de *preoșii* cari, deasemenea, pot contribui la umplerea

stranelor cu copii, prin îndemnuri către părinți, prin orele de catehizare, prin ajutoare date copiilor săraci la praznice, prin premii școlare și prin aceea, că vor da copiilor un rol activ în serviciile divine publice și particulare. (Să citească Apostolul să cânte în strane etc).

Discuțiile conferinței, au fost conduse cu tact și competență de către P. C. Păr. protopop, care cu prilejul deschiderii și încheierii lucrărilor, a îndemnat preoșimea, să țină seama în parohii de învățăturile cari s'au evidențiat și să-și îndeplinească cu conștiințiozitate îndatorirea de a griji de „cel mic”.

Mărgăritare

din scrierile sfântului Părinte Papia, episcopul din Hieropole

culese de Preotul Ioan Nicorescu (Jabăr).

După Irineu, Eusebiu și Ieronim, Papia a fost lul învățăcelul apostolului Ioan și încrezut prieten al Policarp. Eusebiu însă, în istoria sa bisericească scrie, că Papia n'ar fi fost învățăcelul apostolului Ioan, ci al unui presbiter Ioan. Această aserțiune însă, nu poate sta, față de dovezile lui Irineu. — Despre soarta vieții sale avem puține date.

El e cinstit ca un martir. Sf. Părinte a fost învățăcelul apostolului și episcopul Hieropole în Phrigia, un bărbat însemnat. Se caracterizează îndeosebi prin adunarea de date despre învățăturile și faptele Domnului. Spre scopul acesta, a întreprins călătorii îndepărtate, spre a culege date direct din gura apostolilor sau a învățăcelor, crezând a fi mai de preț informațiile auzite prin grai viu, decât cele scoase din cărți. (Eusebiu III. 40).

Rezultatul cercetărilor sale l-a eternizat în cartea sa: „Explicarea cuvintelor Domnului”. (Logion Kirakon exiglisis; expositiones sermonum Domini), care se cuprinde în 5 cărți. După cuprinsul acestei cărți, părintele Papia e considerat ca părinte al Chilianismului; adică părerea că după învierea cea dintâi, a celor drepti, Hristos va împărăși pe pământ una mie de ani, în mărire și fericire și numai după această înviere va urma învierea păcătoșilor și judecata din urmă, după care părere s-au luat și Irineu, Iustin, Comodiu, Lactanțiu și alți scriitori creștini ai celor trei secole. Această scriere a sa, care a fost cunoscută și în secolul al 13-lea, e azi cunoscută în 10 fragmente. Cele mai însemnate părți din lucrarea lui Papia sunt comunicările sale proprii.

El adaugă a scrie despre minunile din timpul său; despre compunerea evangeliilor, după Matei și Marcu; despre cele 4 Marii, amintite în evangeli și anume: a) Maria, malca Domnului; b) Maria, soția lui Cleopa sau Alfeu, sora Malcii Domnului; c) Maria Salomia, soția lui Zevedei, mama lui Ioan și Iacob și d) Maria Magdalena. El observă că „frații Domnului, Iacob, Iuda și Iosif sunt fil soției lui Cleopa sau Clopa.

Despre compunerea evangheliei după Marcu și Matei ne referem la Papia cele auzite direct din gura evangelistului Ioan în următoarele: „Marcu, care a fost tălcătorul lui Petru, a scris apriat toate câte le-a putut ține în minte, deși n'a ținut rândul cronologic al învățăturilor și minunilor lui Hristos, pentru că el nu l-a auzit pe Domnul, nici n'a făcut parte dintre cei ce l-au urmat. Mai târziu însă a fost el un înso-

țitor al lui Petru, care a aranjat temele după trebuințele (ascultătorilor) săi, nu însă în rând cronologic al învățăturilor și faptelor Domnului. Pentru aceea n-a comis prin aceasta Marcu nici o greșală, descriind el unele, așa precum le-a ținut în memorie, purtând însă mare grijă, ca nu cumva să se strecoare ceva neadevăr în scrierea sa. Aceasta o raportează Papia despre Marcu”.

Despre Matei ne istorisește el următoarele: „Matei a scris învățăturile Domnului în limba evraică și fiecare a tradus aceea, așa precum a priceput”. (Eusebiu III. 40. al 39 (cf. II. 15. și III. 36).

Despre ce să predicăm?

19 Decembrie, Dumineca înaintea Nașterii lui Hristos. Dacă întreg postul Nașterii Domnului nu ne-am gândit mai temeinic la însemnătatea praznicului, măcar acum în zilele din urmă, să ne silim a înțelege, că Hristos Domnul trebuie să se nască nu numai în Vifleem, ci și în inimile noastre.

Acest lucru ni-l făgăduiește însuși Domnul prin cele spuse la Ioan 14, 21-23.

Același lucru îl spune sf. ap. Pavel în dorința, ca ucenicii săi din Efes să ajungă creștini adevărați. (Efes 3¹⁷) Iar despre sine Pavel zicea, că de acum nu mai viețuește el, ci viețuește în el Hristos. (Gal. 2²⁰) A pune deci la îndoielă, faptul sălășluirii, cu adevărat, a lui Hristos în inimile noastre, ar însemna să punem la îndoielă însăși Evanghelia și credința.

Nu este de ajuns să socotim, că sărbătorile așezate în cinstea Domnului, sunt numai niște amintiri ale evenimentelor petrecute în viața sa pământească. Oricât de folositoare ar fi o astfel de amintire, ea nu-i decât un simplu început al pregătirii pentru adevărata prăznuire.

Adevărata prăznuire, a oricărei sărbători a lui Iisus Hristos, trebuie să fie o săvârșire din nou în viața noastră, a celor petrecute cu Mântuitorul nostru.

Precum — adică — Mântuitorul s'a zemislit în pânțele fecioarei, așa poate și trebuie să se zemislescă în noi, duhovnicește. Să se nască în mâinile noastre, să se boteze, să se schimbe la față, să moară și să învie în noi și pentru noi.

Pregătește-te, așadar, duhovnicescule Israile, să întâmpini pe Dumnezeuul tău. Impodobește-te Vifleemul cel gândit. Deschide-te Edenul inimii. Domnul este aproape, steaua e deasupra capului, Fecioara și Magii sunt pe cale. Nu zăbovi, suflete credincios, nici tu, căci poate să fie pentru ultima oră, când poți primi — ca aici pe pământ — Hristos să se nască și în inima ta.

Cronici

Episcopia Maramurășului românesc s'apropie, încetinel, dar tot pe atât de sigur, de realizare. „Foala oficială” a arhiepiscopiei și Mitropoliei Bucovinei, în Nr. din 27 Nov., aduce convocarea celei dintâi adunări eparhiale, ce se va întruni în Cernăuți, în imponenta sală festivă mitropolitană. La ordinea de zi sunt puse lucrările pentru constituirea organelor eparhiale centrale: alegerea membrilor Consiliului eparhial, a reprezentanților eparhiei în congresul național-bisericesc central și în Consistorul spiritual eparhial și mitropolitan.

În prealabil de aceasta adunare, I. P. Sf. Sa mitropolitul Visarion, o inimă larg înțelegătoare și sprijinătoare a acestei eparhii nouă a numit pe 1 Decembrie, doi protopopi noi pe lângă cei primiți dela eparhiile Oradea și Cluj, — în persoanele P. Cucernicilor părnici: Pr. Vasile Magrău la nou înființata protoporie a Vișăului, cu sediul protopopesc în Vișău, și pe Pr. Ignatie Borza, în postul de protopop la Carei, cu sediul în aceeași localitate.

Acelaș organ dă și frumoase comunicări despre festivitățile maramureșene din 24-26 Oct. dela Sighet, Baia-mare, și Satu-mare, cu imponente procesiuni și manifestații, cu adevărat românești, înălțătoare de suflet și dătătoare de nădejdi. Se prea poate să fie foarte aproape și ziua, când Maramurășenii să-și aibă pe episcopul lor propriu!

Lumina românească și ortodoxă iese de sub obrocul străinismului, și în Maramurăș!

Bugetele și conturile bisericesti, ale eparhiilor, protopopiatelor și chiar ale bisericilor parohiale sunt reclamate, printr'o dispoziție recentă a Ministerului Cultelor și Artelor, de a fi verificate, respectiv aprobate la Ministeriu. Sfântul Sinod, în sesiunea recentă, a constatat caracterul antilegal și anticonstituțional al acelei dispoziții. Asociația Clerului „A. Șaguna” din mitropolia noastră a dat în cauză un comunicat, pe care-l publicăm și noi, la alt loc, în numărul de față, după „Telegraful român”. Pentru acum adăugăm informația, că și marele cotidian național „Universul” se alătură concepției și hotărârii Sfântului Sinod, printr'un articol din „Pagina Bisericii” (5 Dec), semnat de C. Antim, sub titlul „Tendințe primejdioase”. Poate, vom reproduce, ocașional, articolul din chestiune așa de obiectiv, mai ales fiindcă nu credem să fi pornit din cercurile „autonomiste”(?) ardeleni, așa de mult criticate pentru atitudinea în spirit bisericesc și statutar. Alături de temeiurile Sfântului Sinod, și ale „Universului” ca și ale asociației „A. Șaguna”, ne îngăduim să relevăm o singură împrejurare, și aceasta de pe alte meleaguri. Și anume: „Tribuna Tinerimei” (No. 32) din Chișinău, tocmai acum decurând publica — după ziarul „Noi” dela Cluj — sub titlul: „Moarte jetuitorilor țării” — o statistică a fraudelor din un singur an 1931, săvârșite în averea Statului și a instituțiilor publice, în suma frumusească de 19 miliarde și 749 milioane Lei. Are, deci, înalta Stăpânire, teren de ajuns, pentru a-și valora râvna de ordine financiară, în propriul ei domeniu, pentru care trebuie cineva să răspundă. Dacă nu — cum se cere din Basarabia — tocmai cu moartea, dar cel puțin în alt chip. Și până nu face rândulă la sine acasă, înalta Stăpânire să binevoiască a lăsa Biserica, să se învețe a umbla din nou pe picioare proprii, cum a mai umblat până înainte de secularizarea de acum un

veac, în vreme când, tocmai prin iscusința sa și în cele gospodărești, a adus prețioase servicii, neamului și țării.

Redacțional

Pdr. canonic I. Georgescu dela Oradea s'a adresat din nou P. Sf. Sale, cu un bilețel, cerându-i intervenția astădată, să-i publicăm niște reflexuni la răspunsul dat de pdr. A. Cuznețov și subsemnatul în chestia: „ortodoxie” românească și „pravoslavie” rusească. În baza autorizației redacționale ce avem, de a ne alege nu numai problemele de discutat în aceste înguste coloane, ci și colaboratorii, n'avem de ce continua, cel puțin pentru acum, discuția în cauză. Și mai puțin în față cu scrisul părintelui canonic, din mai multe motive, întâiul că nu ne-a convins, că am fi greșit în răspunsurile ce ia-u fost date. Al doilea: recunoaște, că n'are motiv personal, pentru care să trebuiască să-l găzduim scrisul Al treilea: Și în întâmpinarea sa are puncte vulnerabile, cu discuții pe de lături de problemă și reticente față de ce am invocat noi. Al patrulea: li stau, desigur, deschise coloanele „Curentului”, unde a inițiat chestiunea de controversă, sau cel puțin coloanele foi diecezel sale „Vestitorul” ca să mă combată, și personal pe mine, căruia îmi denegase ospitalitatea după o insultă, cu care m'a tratat. Al cincilea: de ce să fim noi mai ospitalieri, mai ales fără obligații de reparație? Poate cu alt prilej, vom găsi răgaz și spațiu să revenim la problemă, dar când noi vom afla de bine.

Dr. Gh. Ciuhandu

Informațiuni

† *Isata Popa*, fost paroh în Ocna-Sibiului, — binecuvântat de Dumnezeu până la sfârșitul vieții cu un remarcabil talent musical și voce de cântăreț melodios, și lungă vreme apreciat membru al Reuniunilor de cântare din Sibiu, — a răposat în Domnul, în Timișoara unde se afla la familia sa, — în ziua de 26 Noembrie 1937, în etate de 78 ani și după o păstorie de 53 ani. În mormântarea l's'a făcut Duminecă, la 30 Noembrie 1937, din biserica ortodoxă română din Ocna Sibiului, în cimitirul ortodox din acea comună.

Fie-l țărâna ușoară și memoria binecuvântată.

Nr. 8321/1937.

CIRCULARĂ

către toate ofițiile protopresbiterale și parohiale din Eparhia ort. rom. a Aradului.

La finea acestui an se încheie timpul pentru care au fost alese corporațiunile noastre bisericesti, adică consiliile și epitropiile parohiale, apoi adunările, consiliile și epitropiile protopopești, urmând ca acelea să fie restaurate în

conformitate cu dispozițiile Legii și Statutului pentru organizarea bisericii noastre.

Alegerile corporațiunilor se vor face pe un nou period de șase ani, adică pe anii 1938-1943. În acest scop, — în conformitate cu Legea și

Statutul, precum și cu normele de procedură, cuprinse în art. 8—27 din «Regulamentul pentru alegerea și constituirea organelor reprezentative și executive în parohiile, protopopiatele și eparhiile din Patriarhia română», sancționat prin Înaltul Decret Regal No. 2994 din 27 August 1937 și trimis de aici cu No. 7632/937 prin oficiile protopopești tuturor parohiilor din eparhie, — decretăm și dispunem următoarele:

a) *Pentru parohie.*

I. Conducătorii oficiilor parohiale se îndatorează să facă în timpul prescris conform art. 3 din Reg., toate lucrările pentru stabilirea *Listei membrilor adunărilor parohiale pe 1938*, ca astfel să poată urma restaurarea corporațiunilor parohiale și protopresbiterale.

Listele se vor întocmi ținându-se seamă și de cele cuprinse în circulara Noastră No. 1845/936, publicată în organul of. «Biserica și Școala» No. 10/936.

II. În conformitate cu dispozițiile art. 40 și 41 din Statutul pentru organizarea bisericii și cu art. 8 din Regulamentul mai sus provocat, *Duminecă în 2 Ianuarie 1938* se va convoca adunarea parohială electorală pe Dumineca următoare, adică *pe 9 Ianuarie 1938*, pentru alegerea consiliului și epitropiei parohiale.

La termenul fixat, de 9 Ianuarie 1938 și pe lângă observarea celor dispuse în art. 40-42 din Statut, se va efectua restaurarea, ținându-se seamă de indicațiunile speciale din pt. VI, de mai jos.

III. Considerând că în conformitate cu art. 42 din Statut, adunarea poate lua hotărâri valide, respectiv poate efectua alegerea, numai dacă sunt prezenți măcar a zecea parte din numărul celor înscrși în lista membrilor, astfel — din precauțiune — deodată cu convocarea din 2 Ianuarie 1938, se va convoca și a doua adunare par. pe *Dumineca din 16 Ianuarie 1938* și anume pentru cazul dacă la 9 Ianuarie nu ar fi prezenți membrii, în numărul cerut. În acest caz se va efectua restaurarea cu orice număr de membrii ar fi prezenți.

În adunarea parohială electorală nu pot figura alte obiecte la ordinea de zi, decât alegerile consiliului și epitropiei par. (art. 8 al 5.)

IV. În parohiile vacante și filiale — administrate de preoți din alte parohii — tot cu 8 zile mai înainte, adică *Duminecă, în 23 Ianuarie* se va convoca adunarea parohială de restaurare pe Duminecă în 30 Ianuarie 1938, respective pe Duminecă în 6 Februarie, având a proceda și la aceste parohii întocmai cum s'a dispus mai sus sub p. II—III.

V. În ziua adunării par. electorale se servește sf. liturgie cu invocarea sf. Duh, apoi întrunindu-se membrii în localul destinat, (conf. art. 14 din Reg.) se deschide ședința de către președintele paroh prin o vorbire potrivită, se constituie biroul, (conf. art. 10 din Reg.) se constată (pe baza Listei membrilor) și se *consemnează într'o listă specială, numărul celor prezenți.*

Înainte de a proceda la actul restaurării președintele este dator să explice adunării, chemarea și datorințele consiliului și epitropiei; să explice calitățile personale cerute de la membrii acestor corporațiuni, chemate a lucra pentru religiozitatea și moralitatea enoriașilor și pentru chivernisirea conștiențioasă a averii parohiei. În deosebi să arate că:

a) în consiliu și epitropia par. pot fi aleși numai persoane cari întrunesc condițiunile de viață morală, religioasă și socială; (art. 37 din Statut),

b) după art. 45 din Statut *„tatăl și fiul, frații, socrul și ginerele nu pot fi deodată membrii ai consiliului“*;

c) după art. 173 din Statut *„epitropii nu pot fi între sine înrudiți până în gradul al 4-lea de sânge și al 2-lea de cuscrie“*;

d) că membrii corporațiunilor de până acum se pot realege, dar numai aceia, cari în periodul ce expiră, prin purtarea lor religioasă-morală neexceptionabilă; prin interesare de binele și prosperarea bisericii și așezămintelor ei; prin curățenia mânilor lor; și prin participarea regulată la ss. slujbe și la ședințele consiliului par., s'au arătat demni de chemarea lor;

e) că atât bunul mers al afacerilor parohiale în genere, cât și în special sporirea averii parohiale cere, ca în epitropie și în consiliu să nu se aleagă atari membri, cari ar sta în proces cu biserica, precum nici de aceia cari dătoresc bisericii ori altor fonduri par., cu bani împrumutați, ori alte pretenziuni.

Art. 16 din Regulament se pune în acord cu art. 45 și 175 din Statut, astfel;

1. conform art. 45 din Statut, în parohiile până la 1000 suflete în consiliu parohial se vor alege 10 membri; în cele până la 1500 suflete se vor alege 15; *în cele până la 2000 suflete 20 membri*; în cele până la 2500 suflete 25; iar dela 2500 suflete în sus vor fi aleși 30 membri oricât de mare ar fi numărul membrilor din parohie; și

2. conform art. 175 din Statut, pe lângă membrii ordinari, în consiliul parohial *se vor mai alege, în număr de jumătate și membri supleanți*, cari în ordinea din lista aleșilor vor avea să înlocuiască pe aceia, cari în cursul

timpului ar ieși din oarecare motiv din sânul consiliului.

VI. După acestea, va urma însăși restaurarea cu observarea normelor din Regulament și anume:

Acolo unde s'ar ivi mai multe păreri, respective unde alegătorii ar fi împărțiți în grupe, înainte de a trece la alegere, datoria președintelui este de a sfătui pe toți, să se înțeleagă, ca în respectivele corporațiuni să aleagă membrii din fiecare grupare, ca și prin aceasta să dovedească că în biserică domnește dragostea evanghelică. În scopul acesta, conform art. 18 din Regulament, se va esmite *comisiunea de candidare*.

Fie că a succes a combina o singură listă, pentru consiliul și epitropia par., care va purta No. 1, fie că — nesuccedând aceasta, — se vor prezenta mai multe liste, de *către cel puțin 20 membri prezenți* (art. 18 al. ultim) și cari liste vor fi numerotate pe rând, în ordinea prezentării lor, este de observat, că pe fiecare listă de candidare trebuie să se înscrie mai întâi numele întreg cu No. casei a tuturor candidaților de membri ordinari; apoi numele întreg și No. casei a candidaților de membri supleanți în cons. par.; și în fine, numele întreg și No. casei a candidaților pentru epitropia parohială.

Dacă s'ar face înțelegerea asupra *unei singure liste*, alegerea se va face *prin aclamație*; iar dacă înțelegerea nu va succede, alegerea se va face prin votarea nominală, ori secretă, dacă *aceasta se cere, în scris, de către cel puțin 1/4 parte din membrii prezenți în adunare*.

Atât la votarea nominală, cât și la cea secretă, cu buletine, stampilate, primite dela președinte, trebuie să se procedeze cu stricta observare a normelor cuprinse în art. 20—22 din Reg. în vigoare.

Consemnarea prezenților; apoi toate listele de candidare, iscălite cu mâna proprie a prezentatorului; eventuala cerere de votare secretă; precum și lista cu numărul voturilor obținute, se vor anexa în original la sumar (conf. alineei 4—5 din art. 22 a Reg.) Lista cu consemnarea prezenților și cea cu numărul voturilor obținute, trebuie a se certifica de birou și bărbații de încredere.

Preoții n'au dreptul să prezinte liste pentru alegere, ci să se abțină dela participarea în luptele de partide.

Încheindu-se votarea se publică rezultatul alegerii și la sumar are să se treacă întreg și corect numele și No. casei membrilor ordinari

și supleanți, aleși în consiliu și a celor aleși în epitropia parohială.

La caz de votare secretă, după ce președintele va proclama pe cei aleși, buletinele se ard în fața adunării electorale.

În conformitate cu al. 3 din art. 27 a Reg., *înainte de alinia de încheiere a sumarului*, se va face mențiune despre eventuala contestație anunțată în ședința adunării par. electorale.

VII. Pe lângă consiliul parohial, în conformitate cu art. 52 și 54 din Statut, se pot constitui și *comitetele parohiale speciale*.

Aceste comitete, conform art 26 din Reg. se vor alege de către consiliul parohial, îndată după constituirea acestuia, prin aclamațiune. În parohiile în care nu se vor alege asemenea comitete, atribuțiunile lor trec la consiliul parohial.

VIII. Conform art. 25 din Reg. în termen de 3 zile după confirmarea epitropilor de către protopop, noul consiliu parohial precum și epitropii aleși, se convoacă în scris pentru constituire și pentru depunerea jurământului, despre ce se ia proces verbal, când apoi consiliul constituit, intră imediat în funcțiune spre îndeplinirea atribuțiunilor avizate competenței sale, conform art. 47 din Statut. Jurământul prescris îl depune și l-ul cântăreț ca și membru de drept al consiliului parohial.

Președintele consiliului parohial este parohul conducător al oficiului parohial. Preoții din parohie și primul cântăreț sunt membrii de drept ai consiliului parohial. Epitropii parohiali sunt și ei membri de drept, dar numai cu vot consultativ.

IX. După constituirea consiliului par. și după luarea jurământului, urmează predarea averii și a tuturor agendelor dela epitropii vechi, la cei noi.

Predarea se face în fața noului consiliu parohial.

La acest act, epitropii vechi trebuie să predea celor noi lada bisericii, *ziarele* de cassă, — formularele purtate de preoți și epitropi, — *suma banilor în numerar*, evidența obligațiunilor, alte evidențe și toate hârtiile de valoare după No. și valoarea lor.

Predarea se face pe baza inventarului și *a ziarelor de cassă cari se vor încheia în ziua predării de după starea ce va rezulta la încheierea* acelora, rămânând epitropii vechi răspunzători pentru toate pozițiile eventual neinduse, ori introduse greșit și cu un cuvânt pentru toate diferențele, ce s'ar constata la cenzurarea și aprobarea socoșilor din timpul epitropiei lor.

Despre actul predării se dresază proces verbal, în care se arată obiectele și valorile

predate de către epitropii vechi și primite de către cei noi. Acest proces verbal se va subscrie de o parte de epitropii cari au predat și de altă parte, de epitropii cari primesc și prin aceasta epitropii noi intră numai decât în funcțiune, pentru îndeplinirea agendelor, avizate lor prin art. 57 din Statut.

X. *Potrivit art. 98 din Reg. până la constituirea noului consiliu parohial și până la luarea jurământului, respective predarea epitropiei, rămâne în funcțiune consiliul și epitropia veche.*

XI. Președintele adunării trimite oficiului protopopesc în termen de 8 zile, o copie autentică după sumarul adunării electorale și va cere aprobarea epitropilor, dacă alegerea nu a fost contestată (al. 5 art. 23 din Reg.); dar dacă se va înainta contestație, aceasta, împreună cu întreg dosarul de alegere, îl va înainta de urgență, cu lămuririle convenite, Consiliul eparhial, prin oficiul protopopesc (art. 27 din Reg.).

XII. Procesul verbal despre constituirea consiliului parohial; despre luarea jurământului; și despre predarea și preluarea epitropiei, președintele adunării par. îl va înainta, în copie, oficiului protopopesc, îndată după săvârșirea acestor lucrări.

B) Pentru protopopiate.

I. Adunarea protopopească va avea 15 membri în protopopiatele, în cari numărul sufletelor este sub 20.000; iar în cele cu mai mult de 20.000 suflete se compune din 24 membri; totdeauna în proporție de $\frac{1}{3}$ preoți și $\frac{1}{3}$ mireni.

Impărțirea parohiilor în cercuri electorale pentru alegerea membrilor mireni ai adunării, potrivit numărului de mai sus, o face protopopul în înțelegere cu consiliul protopopesc.

II. Alegerea membrilor clerici la adunarea protopopească, se face de către colegiul preoțesc al preoților din protopopiat.

În acelaș colegiu se vor alege și doi preoți, *delegați la adunarea fondului preoțesc*. Despre această alegere se va încheia proces verbal separat, care se va înainta numai decât Consiliului eparhial.

Alegerea membrilor mireni se face de către adunările parohiale din protopopiat, convocată anume spre acest scop.

III. Fixarea termenelor de întrunire a colegiului preoțesc, pentru alegerea membrilor din cler, precum și a adunărilor parohiale electorale, pentru alegerea membrilor mireni la adunarea protopopească, se lasă în voia protopopilor (adm. protopopești), dar acele termene vor fi fixate astfel, ca până la 21 a lunii Febru-

arie 1938, să se întrunească și colegiile preoțești, precum și colegiile de centralizare și despuiere a proceselor verbale, referitor la alegerea membrilor mireni în adunarea protopopească.

Instrucțiunile pentru efectuarea acestor alegeri se cuprind în Normativul, votat prin concluzul No. 61 al Sinodului eparhial din Arad din 1913 care se află publicat în protocolul acelu Sinod la pagina 191, deci

a) alegerile membrilor din cler se vor face în conformitate cu dispozițiile cuprinse în p. 1-8 din acel Normativ, (anexăm 1 form. de sumar); iar

b) alegerile membrilor mireni, se vor face conform normelor precizate în p. 9, 10, 12, 13 și 15—24 din normativ.

IV. Pentru mai bună știință însă, cu privire la alegerea membrilor mireni în adunarea protopopească,

decretăm și dispunem următoarele:

Conform art. 41 din Statut, adunarea parohială electorală se va convoca cu 8 zile mai înainte. Aceasta se va face atât în parohia matcă cât și în filială.

În ziua fixată pentru alegerea membrilor mireni și după întrunirea alegătorilor la locul destinat, adunarea parohială electorală se va constitui, *oricare ar fi numărul membrilor prezenți*, având ca președinte pe parohul conducător de oficiu parohial.

După constituire, se va hotărî modul de votare, care poate fi *nominală, ori secretă cu buletine*.

Preoții n'au drept să voteze la alegerea mirenilor.

Votarea secretă se poate ordona, dacă a fost cerută în scris, de $\frac{1}{4}$ parte a alegătorilor prezenți.

Membrii din filiale, votează împreună cu cei din matcă.

V. După decretarea modului de votare, Adunarea parohială procedează la îndeplinirea actului de alegere, spre care scop membrii Adunării parohiale, ca alegători în comunele parohiale, cari singure formează câte un cerc, votează (cu vot nominal, ori cu vot secret) câte pentru un individ, iar în acele comune parohiale, cari aleg mai mulți membrii, — votează deodată pentru atâția, câți membrii sunt de a se alege din acea comună parohială.

În acele comune parohiale, cari împreună constituiesc câte un cerc electoral, adecă cari împreună aleg un membru, — fiecare Adunare parohială, constituită în regulă votează, — cu vot nominal, ori secret, — deosebit câte pentru o persoană, ca membru la Adunarea protopresbiterală.

Despre constituirea Adunării parohiale, electorale și despre îndeplinirea întreg actului de votare, se ia protocol, în care se introduc toate momentele, anume: convocarea și constituirea Adunării parohiale, rezolvarea modului de votare, numele votanților, numele aceluia și respective aceluia, pentru cari s'au dat voturile și reasumarea voturilor date. În caz de votare secretă, buletinele de votare se pun în plic sigilat cu sigilul oficiului parohial și se alătură la protocol. Protocolul astfel compus și încheiat se verifică și se subscrie prin președinte, prin notar și bărbați de încredere. (Pentru înlesnire trimitem formulate de protocoale, cari se pot adapta și folosi la acestea alegeri).

VI. Protocoalele Adunărilor parohiale electorale atât din acele comune parohiale, cari singure de sine constituiesc câte un cerc electoral, precum și din acelea, cari singuri aleg mai mulți membrii, se înaintează numai decât la oficiul protopresbiteral, iar protocoalele Adunărilor parohiale electorale din acele comune parohiale, cari împreună cu alte comune constituiesc câte un cerc electoral și împreună aleg câte un membru, se pune în plic sigilat cu sigilul oficiului parohial și președintele Adunării din fiecare comună parohială este obligat să predea plicul în fața Adunării unuia dintre bărbații de încredere, cu însărcinarea a-l duce în persoană pe termenul fixat și la locul designat de oficiul protopresbiteral, pentru scrutinarea voturilor.

În circumscripțiile, în cari mai multe parohii, împreună aleg un membru, — protopopul (mandatorul ppsc) declară ales pe acela, care a întrunit majoritatea voturilor din respectiva circumscripție electorală. În caz de paritate, se procedează îndată, la tragere prin sorți.

VII. Sumarul colegiului preoțesc, precum și procesul verbal de scrutinare, împreună cu toate actele de alegere, se înaintează Adunării protopopești, pentru verificare.

VIII. Membrii Consiliului protopopesc (art. 73—74 din Statut) și epitropii protopopești (art. 78), se vor alege în adunarea protopopească tot pe un period de șase ani, care va expira la finea anului 1943.

IX. După ce Adunarea protopopească se va pronunța asupra alegerilor făcute și va alege Consiliul și epitropia protopopească, fiecare oficiu protopopesc va înainta — în termen de 8 zile, — acestui Consiliu eparhial, Tabloul membrilor din Adunarea protopopească și extrasul din procesul verbal despre alegerea Consiliului și a epitropiei protopopești.

X. Deodată cu înaintarea procesului verbal

dela p. II., — despre alegerea delegaților la fondul preoțesc, — P. C. protopopi vor face propunere, prin adrese separate, pentru numirea pe noul period, alor 3 preoți, în *Judecătoria protopopească* (art. 62—63 din Reg. disciplinar).

Arad, din ședința comună a secțiilor Consiliului Eparhial ort. rom, ținută la 7 Decembrie 1937.

† ANDREI
Episcop

Nr. 8228/937.

Tuturor Protopopilor din Eparhie.

Prea Cucernice Părinte,

Se aduce la obștească cunoștință, că de pe urma intervențiilor făcute de Sfântul Sinod, de a nu se pune *preoților noștri* pedici de a catehiza, am primit de odată cu înștiințarea dela Forul suprem bisericesc răspunsul de mai jos al On. Ministeriu al Educației Naționale ce se publică pentru orientare, după cum urmează :

COPIE de pe adresa Ministerului Educației Naționale — Direcțiunea învățământului primar-normal — Nr. 183678/937, înreg. la Sf. Sinod sub Nr. 3106.937.

Ca răspuns la adresa l. P. S. V. Nr. 2934/937 avem onoare a vă face cunoscut că Ministerul a aprobat, ca preoții să nu mai fie opriți a preda studiul religiei în școlile primare, după manualele aprobate de Sf. Sinod, cu respectarea programelor analitice în ceea ce privește orele și predarea materiei. În acest sens s'a dat ordin școlilor primare și revizoratelor școlare.

p. Ministru, (ss). Al. Voinescu, Director general (ss). Indescifrabil.

Pentru conformitate, I. S. (ss) Indescifrabil.

Arad, la 3 Decembrie 1937. Consiliul eparhial.

Concurs

Conform rezoluțiunii Ven. Consiliu eparhial ort. rom. din Arad Nr. 7681/1937, se publică concurs pentru alegerea de preot la parohia de cl. III Bulza.

Venite :

a) Una sesiune parohială și intravilanul de 1/2 jug.
b) Stolele legale.
c) Intregirea dotărilor dela stat, pe care parohia nu o garantează.

d) Locuință în edificiul Școlii confesionale.

Indatoriri :

e) Preotul va catehiza la școala primară, fără altă remunerație și va plăti impozitele după beneficiul său.

Recurenții, cu încuviințarea protopopului, se vor prezenta în sf. biserică, pentru a face cunoștința credincioșilor.

Cererile de concurs însoțite cu documentele necesare și adresate Consiliului parohial din Bulza, se vor înainta în timpul concursului Ven. Consiliu eparhial din Arad.

Consiliul parohial.

În înțelegere cu : *Traian Cibian*
protopop.